

Секція: Бухгалтерський облік, аналіз і аудит: національні особливості та світові тенденції

Тютюнник Ю. М., к.е.н., доцент,

Тютюнник С. В., к.е.н., доцент,

Полтавська державна аграрна академія

м. Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗА СИСТЕМОЮ КОЕФІЦІЄНТІВ ЛІКВІДНОСТІ

Для оцінювання статичної платоспроможності суб'єктів господарювання на дату складання балансу зазвичай використовується система відносних показників, які мають назву коефіцієнтів ліквідності (платоспроможності). Залежно від того, якими видами платіжних засобів підприємство має можливість здійснити оплату поточних зобов'язань і забезпечень, пропонуємо визначати три рівні платоспроможності (табл. 1):

- грошову – характеризується коефіцієнтом абсолютної ліквідності;
- розрахункову – характеризується коефіцієнтом швидкої ліквідності;
- майнову (потенційну) – характеризується коефіцієнтом загальної ліквідності.

Таблиця 1

Відносні показники аналізу платоспроможності підприємств [1, с. 147]

Показник	Економічний зміст	Порядок розрахунку за даними форми № 1 (рядки)	Нормативне значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	[Гроші та їх еквіваленти]+ +[Поточні фінансові інвестиції] Поточні зобов'язання і забезпечення	$\frac{1160+1165}{1695}$	$\geq 0,2$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	[Гроші та їх еквіваленти]+[Поточні фінансові інвестиції]+[Поточна дебіторська заборгованість]+ +[Інші оборотні активи] Поточні зобов'язання і забезпечення	$\frac{\text{сума із } 1125 \text{ по } 1190^1}{1695}$	$\geq 0,7$
Коефіцієнт загальної ліквідності	<u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання і забезпечення	$\frac{1195}{1695}$	$\geq 1,0$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності дозволяє оцінити миттєву платоспроможність і показує, яку частину поточних зобов'язань і забезпечень підприємство має можливість негайно погасити високоліквідними оборотними активами (грошима і поточними фінансовими інвестиціями). Нормативне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності ($\geq 0,2$) означає, що підприємство є грошово платоспроможним, якщо високоліквідні оборотні активи не менш ніж на 20 % покривають поточні зобов'язання і забезпечення.

Одночасно потрібно мати на увазі, що в умовах інфляції доцільно зменшувати частку грошових коштів в активах, оскільки вони знецінюються у першу чергу. У зв'язку з цим висловлюється думка про те, що нормативне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності ($\geq 0,2$) має сенс тільки в умовах низькоїінфляційної, збалансованої економіки. Коефіцієнт абсолютної ліквідності на сьогодні реально може перебувати в межах нормативного обмеження для підприємств, які займаються переважно посередницькою, торговельно-закупівельною, біржевою діяльністю [2, с. 244].

Коефіцієнт швидкої ліквідності характеризує потенційну платоспроможність з урахуванням майбутніх надходжень від дебіторів і показує, яку частину поточних зобов'язань і забезпечень підприємство може погасити, використавши поряд із високоліквідними оборотними активами середньоліквідні активи (поточну дебіторську заборгованість, інші оборотні активи). Цей коефіцієнт визначає рівень платоспроможності підприємства на період, що дорівнює середній тривалості одного обороту поточної дебіторської заборгованості за умови повного і своєчасного її погашення. Нормативне оцінювання коефіцієнта швидкої ліквідності перебуває в межах 0,6-0,8.

Слід зазначити, що вірогідність результатів розрахунків залежить від

якості дебіторської заборгованості (строків утворення, фінансового стану боржників тощо). Значна частка сумнівної дебіторської заборгованості може створити загрозу платоспроможності підприємства.

Коефіцієнт загальної ліквідності (інша назва: коефіцієнт покриття) – це найбільш комплексний показник оцінювання ліквідності та платоспроможності, який визначається за відношенням усієї суми оборотних активів підприємства до величини поточних зобов'язань і забезпечень. На відміну від попередніх показників коефіцієнт загальної ліквідності відображає прогностичні платіжні можливості на відносно віддалену перспективу – період, що дорівнює середній тривалості одного обороту оборотних активів, за умови своєчасних розрахунків із дебіторами, реалізації готової продукції, а за потреби і виробничих запасів.

Коефіцієнт загальної ліквідності показує, скільки гривень оборотних активів припадає на кожну гривню поточних зобов'язань і забезпечень, тобто оцінює достатність ресурсів оборотних активів для погашення короткострокових зобов'язань. У закордонній фінансово-аналітичній практиці встановлено, що оборотні активи мають не менш як удвічі перевищувати короткострокові зобов'язання, оскільки лише в цьому випадку підприємство зможе продовжувати функціонувати за повного погашення заборгованості. Проте в економіці України більшість аналітиків дотримується мінімального нормативного значення коефіцієнта загальної ліквідності $\geq 1,0$. Якщо цей показник менше 1, баланс вважається неліквідним, а підприємство – неплатоспроможним.

Отже, коефіцієнт загальної ліквідності має такі переваги:

- характеризує ступінь покриття оборотними активами поточних зобов'язань; чим вищий цей показник, тим більша впевненість у сплаті короткострокових зобов'язань;
- перевищення оборотних активів над поточними зобов'язаннями і

забезпеченнями показує резерв ліквідності засобів, які можна використовувати як гарантію платоспроможності;

- легкість отримання інформації для розрахунку, простота обчислення.

Разом із тим високе значення коефіцієнта загальної ліквідності не завжди є ознакою належного рівня платоспроможності, адже може бути пов'язане з надлишковими виробничими запасами, понаднормативними обсягами готової продукції на складах, невиправданим зростанням поточної дебіторської заборгованості, тобто з уповільненням оборотності капіталу, а отже, в цілому незадовільним управлінням активами.

Поряд із розглянутими основними коефіцієнтами для комплексного оцінювання платоспроможності підприємства рекомендується використовувати й допоміжні показники: коефіцієнти платоспроможності, критичної ліквідності, покриття запасів [3].

Для того щоб висновки за результатами аналізу платоспроможності мали практичну значущість для підприємства, необхідно фактичні значення коефіцієнтів за звітний період порівняти: з фактичними їх значеннями за попередній період, а також у динаміці за декілька періодів; з нормативами, прийнятими на підприємстві; зі значеннями коефіцієнтів підприємств-конкурентів; із середньогалузевими показниками.

За результатами оцінювання рівня і динаміки коефіцієнтів ліквідності формулюються такі висновки [1, с. 149]:

- за порівняння фактичних значень з нормативними – про платоспроможність, недостатню платоспроможність або неплатоспроможність підприємства за відповідним показником;

- за порівняння фактичних значень у динаміці – про підвищення (зниження) рівня платіжних можливостей (рівня платоспроможності) підприємства за відповідним показником з урахуванням використання

відповідних груп платіжних засобів.

Слід зауважити, що хоча розглянуті коефіцієнти ліквідності і відіграють важливу роль в аналізі платоспроможності підприємства, вони мають певні недоліки, а саме [2, с. 247-248]:

- статичність: показники розраховуються на підставі інформації балансу, яка характеризує майновий стан підприємства на певну дату, і, відповідно, є одномоментними;

- можливість завищення значень показників унаслідок включення до складу оборотних активів неліквідних їх елементів, наприклад, неліквідних запасів товарно-матеріальних цінностей, простроченої дебіторської заборгованості. З цієї причини підприємство може мати високі значення коефіцієнтів ліквідності, а насправді бути неплатоспроможним;

- наявність потенційних зобов'язань, які не відображаються у балансі та не враховуються під час розрахунку коефіцієнтів ліквідності;

- ігнорування перспективних виплат, здатних спричинити значний відтік грошей у майбутньому;

- недостатня інформативність у прогнозуванні грошових надходжень і платежів, а саме це є одним із головних завдань аналізу платоспроможності.

Література:

1. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. – Полтава : ПДАА, 2016. – 432 с.
2. Економічний аналіз : [навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит»] / за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир : ПП «Рута», 2003. – 680 с.
3. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства / Затверджено наказом Міністерства економіки України № 14 від 19.01.2006 р. (у редакції наказу Міністерства економіки України № 1361 від 26.10.2010 р.) [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.